בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מבעל הבית חייב להחזיר וכן תני תנא קמיה דרב נחמן: ל״ש אלא בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מבעל הבית חייב להחזיר א״ל רב נחמן: וכי בעל הבית בעצמו דשן? א״ל: *איסמיה? א״ל: לא, תתרגם מתני׳ כגון שדשן ע״י עבדו ושפחתו הכנענים: **מתני׳** אף השמלה היתה בכלל כל אלו, ולמה יצאת? להקיש אליה לומר לך: מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין, אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעים חייב להכריז: **גמ׳** מאי ״בכלל כל אלו״? אמר רבא: בכלל ״כל אבדת אחיך״. אמר רבא: למה לי דכתב רחמנא ״שור, חמור, שה, ושמלה״? צריכי: דאי כתב רחמנא ״שמלה״ הוה אמינא ה״מ בעדים דגופה וסימנין דגופה, אבל חמור בעדים דאוכף וסימנין דאוכף אימא לא מהדרינן ליה, כתב רחמנא ״חמור״, דאפילו חמור בסימני האוכף. ״שור ושה״ דכתב רחמנא ל״ל? ״שור״ דאפילו לגיזת זנבו, ו״שה״ לגיזותיו. ולכתוב רחמנא ״שור״ דאפילו לגיזת זנבו, וכ״ש שה לגיזותיו! אלא *אמר רבא: ״חמור״ דבור לרבי יהודה ו״שה״ דאבידה לדברי הכל קשיא, ואימא לגללים הוא דאתא? *גללים אפקורי מפקר להו, ודילמא לסימנין הוא דאתא *דאיבעיא לן: סימנין דאורייתא או דרבנן? כתב רחמנא ״שה״ דאפילו בסימנין מהדרינן, *וסימנין דאורייתא! אמרי: מדקתני להו תנא לסימנין גבי ״שמלה״, דקתני מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין חייב להכריז, אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז, ש״מ ד״שה״ לאו לסימנין הוא דאתא: תנו רבנן: ״אשר תאבד״ פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה. רבי יהודה אומר: ״ומצאתה״ פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה. מאי בינייהו? אמר אביי: משמעות דורשין איכא בינייהו: מר נפקא ליה מ״אשר תאבד״ ומר נפקא ליה מ״ומצאתה״. ולמאן דנפקא ליה מ״אשר תאבד״ האי ״ומצאתה״ מאי עביד ליה? ההוא מיבעי ליה (א) לכדרבנאי, *דאמר רבנאי: ״ומצאתה״ דאתאי לידיה משמע. ולמאן דנפקא ליה ״ומצאתה״ האי ״אשר תאבד״ מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן משום *ר״ש בן יוחי: מנין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת? שנאמר ״כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה״: מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצתה זו שאבודה הימנו ואינה מצויה אצל כל אדם, ואידך הא דרבנאי מנא ליה? נפקא ליה *מ״ומצאתה״. ואידך הא דרבי יוחנן מנא ליה? נפקא ליה מ״ממנו״ ואידך ״ממנו״ לא משמע ליה. רבא אמר: פרוטה שהוזלה איכא בינייהו: מ״ד ״מאשר תאבד״ איכא, ומ״ד ״מומצאתה״ ליכא, ולמ״ד ״אשר תאבד״ הא בעינן ״ומצאתה״, וליכא! אלא פרוטה שהוקרה איכא בינייהו: מאן דאמר ״ומצאתה״ איכא, ומאן דאמר ״אשר תאבד״ ליכא, ולמאן דאמר ״ומצאתה״ הא בעינן ״אשר תאבד״, וליכא! אלא פרוטה (ב) (שהוקרה) (והוזלה) וחזרה והוקרה איכא בינייהו: מאן דאמר ״אשר תאבד״ איכא, ומאן דאמר ״ומצאתה״ בעינן דאית בה שיעור מציאה משעת אבידה ועד שעת מציאה: איבעיא להו: סימנין דאורייתא *או דרבנן - מאי נפקא מינה? לאהדורי

רש״י

בלוקח מן התגר · שאף הוא לקח תבואה זו מאנשים הרבה ולא ידע דמאן ניהו וכיון דלית בהו סימן נתייאשו הבעלים : **דשן** · וכי הוא עצמו דש את התבואה הזאת הלא פועלים הרבה דשו אותה : **איסמייה** · אסיר ברייתא זו מגרסתי : אמר ליה לא תסמי תתרגם מתניתי׳ כו׳ : **מתני׳ בכלל כל אלו** · בגמרא מפרש לה : **למה יצאת** · ״וכן תעשה לשמלתו״ : **פסס**. שמלה יש בה סימן וכל שמלה יש לה בעלים תובעין אותה שלא נעשית אלא בידי אדם ולא באת מן ההפקר : **אף כל שיש לו תובעין** · לאתויי מידי דידעינן ביה דמיאש : **גמ׳ שור וחמור שה ושמלה** · ״לא תראה את שור אחיך או שיו וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו״ : **בסימני אוכף** · אם אין לו סימן בחמור ויש לו סימן באוכף שעליו : **כתב רחמנא חמור** · קרא יתירא לדרשה : **לגיזת זנבו** · שאפי׳ שער שבסוף הזנב יחזיר : **חמור דבור לרבי יהודה** · דמחייב על נזקי כלים בבור קשיא לן למאי אתא, דאילו לרבנן מבעי להו ״שור״ ולא אדם ״חמור״ ולא כלים : **לגללים** · להחזיר את גלליו, דאי כתב ״שור״ הוה אמינא כי אתא לגיזת זנבו אתא אבל גללים לא חשיבי ולא ליהדר, כתב רחמנא קרא יתירא לאתויי גללים : **אפקורי מפקר להו** · לא טרחא בו ולא אתא קרא לרבוייהו דלאו תובעין הוא : **לסימנין אתא** · לאשמועינן דליהדריה בסימנין בלא עדים דקמיבעיא לן לקמן סימנין דאורייתא או דרבנן ובעינן למפשט ממתניתין דיליף להו משמלה ודחינן ואמר תנא תובעין אצטריכא ליה, סימנין כדי נסבה, ופשוט מקרא יתירא דשה לסימנין אתא וסימנין דאורייתא : **אמרי מדנקט תנא** · במתני׳ למילף סימנין משמלה בהדי תובעין פשיטא ליה דשה למלתא אחריתי אתא ולכן הוא דלא ידעינן, משום הכי לא פשיטא ליה לקמן סימנין מה הלכך קשיא לן למאי אתא : **אשר תאבד** · שתהא קרויה אבידה : **ומצאתה** · שתהא קרויה מציאה : **דאתאי לידיה משמע** · ואפילו הכי אחיך ולא עובד כוכבים ולמדך שאבידת כנעני מותרת ולא קימא כי אמעוט אבידת כנעני, מלטרוח אחריה אמעוט, אבל אי נקטיה חייב לאהדורה : **מי שאבודה ממנו** · ואיידי דכתב ״ממנו״ כתב ״אשר תאבד״ : **ומצאתה** · הוי״ו יתירה משמע ומצאתה כבר שהוזלה, דבשעת אבידה שוה פרוט׳ ובשע׳ מציאה הוזלה:

תוספות

בלוקח מן התגר · פרש״י שלקח מאנשים הרבה ועירב פירות יחד ואינו יודע של מי הן ובאין בו סימן מיירי וא״ת אמאי לא מוקי בלוקח שהוא תגר וי״ל דלא פסיקא ליה דאם מלא קודם שבאה כדי לערבו בפירות אחרים חייב להחזיר אבל בלוקח מן התגר כבר עירב התגר ועוד י״ל בלא טעם דמעורב עם שאר הפירות לא שנו אלא בלוקח מן התגר שאינו יודע למי להחזיר או לתגר או לבעה״ב אפי׳ אם אינו (ג) הוה ליפול בתבואה כ״א בשעת דישה ואין להסתפק בתגר מ״מ אינו יודע מאיזה בעל הבית קנה התגר ולזה הפי׳ הו״מ למימר בלוקח שהוא תגר ומתייאש בעל הבית שסבר שכבר מכר התגר ואין הקונה יודע למי יחזיר אלא כמו כן משום דלא פסיקא ליה דאם התגר מלאה קודם שהשה כדי למכור לאחר לא נתייאש בעה״ב וחייב להחזיר: **מה** שמלה מיוחדת שיש לה סימני׳ ויש לה תובעין · במרובה (ב״ק דף סו· ושם ד״ה מולא) אמרינן בגניבה ילפינן יאוש מאבידה וא״ת ואבידה גופה מנלן וי״ל דמהכא נפקא לן דמה שמלה מיוחדת שיש בה סימן ואין הבעלים מתייאשין אלא תובעין שיחזירוה להם בסימנין אפי׳ אי סימנין לאו דאורייתא ואין מחזירין אלא בעדים מ״מ ילפינן משמלה דדווקא דבר שיש בו סימן חייב *) להחזיר דע״י שיש בו סימן ימלא עדים שיאמר להם מכירים אתם שמלה שלי שהיו בה סימנין כך וכך וגם המוצא לא יוציא השמלה להראותה לכל אדם אלא למי שיתן בה סימנים אע״פ שאינו מחזירה לו בכך מ״מ דומה שהיא שלו ומראה אותה לעדים אבל דברים שאין בהן סימן הוי שלו לפי שהבעלים נתייאשו והא דקאמר בגמרא סימנין כדי נסבה אע״ג דצריך הסימנין דע״י זה יש לה תובעין מ״מ כדי נסבה דאפילו אי לא תני אלא שיש לה תובעין מ״מ ידעינן דע״י סימנין יש לה תובעין ואין הבעלים מתייאשים כדפרישית ומיהו בירושלמי יליף מכיון ליאוש מן התורה אמר רבי יוחנן אשר תאבד ממנו מי שאבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם יצאה זו כו׳ : **בעדי** אוכף · פי׳ אי סימנין לאו דאורייתא: **לגיזת** זנבו · וא״ת אם יש בה שוה פרוטה פשיטא ואם אין בה שוה פרוטה הא ממעטינן לקמן מהשבה וי״ל דאצטריך שחייב לגוזזה בשעה אע״פ שאין בה שוה פרוטה בשעה שגוזזה : **חמור** דבור לרבי יהודה · הא דלא קאמר ״גם״ לב״ה**) קשה דלא חשיב אלא בהמות : **ושה** דאבידה לדברי הכל קשיא · מקשינן ונימא מלתא דאתיא בק״ו טרח וכתב לה קרא ותירץ הר״י כהן דכיון דנכתב ״שור״ לגיזת זנבו הוי גיזת שה בכלל ״כל אבידת אחיך״: **פרט** לשאין בו שוה פרוטה · דס״ד דחייב מכלל ״כל אבידת אחיך״ :

*) אולי צ״ל להכריז · **)[כדאי׳ בב״ק נד.]

מסורת הש״ס

[ב״ק נה:]

שם נד.

[לקמן סח: ב״ק מח.]

[חולין עט:]

ב״ק קיז: ע״ש לעיל ב.

[לעיל כב: ע״ש ושם איתא ר״ש בן יהוצדק]

[עי׳ תוס׳ סנהדרין יד. ד״ה ור״ב כו׳]

[לעיל יח: חולין עט:]

דברים כב : א

לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך. וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם

עין משפט נר מצוה

פג א ב מיי׳ פט״ו מהל׳ אבידה הלכה ו סמג עשין עד טוש״ע ח״מ סי׳ רסב סעיף יז :

פד ג מיי׳ שם פי״ד הלכה א :

פה ד מיי׳ שם וסמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ רנט סעיף ג וסי׳ רסב סעיף ג :

פו ה מיי׳ שם וסמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ רסב סעיף יח :

פז ו מיי׳ שם סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ רסז סעיף יז :

פח ז מיי׳ פי״ג שם הלכה ה :

פט ח מיי׳ שם פי״א הלכה יב סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ רנט סעיף ב וסי׳ רסב סעיף א :

צ ט י מיי׳ שם פי״ג הל׳ א סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ רסב סעיף א :

◆

רבינו חננאל

אם מתגר לקח או מבעל הבית שדשים לו פועלים הרי הן שלו ואם מצאן צרורין או אפי׳ מפוזרין ולקח מבעל הבית שדשם על ידי עבדיו הכנענים וכיוצא בהן נוטל ומכריז : מתני׳ אף השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצאת להקיש אליה לומר לך מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעין אף כל שיש לה סימנין ויש לה תובעין . אמר רבא [חמור] דבור לר״י ושה דאבידה לדברי הכל קשיא. חמור דבור פי׳ חמור שכתב בבור אליבא דרבנן דאמרי שור ולא אדם חמור ולא כלים שפיר כתיב בקרא ונפל שמה שור או חמור אלא לר׳ יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור חמור מה בא למעט קשיא . שה דאבידה שנאמר כי תראה את שור אחיך או את שיו נדחים וגו׳ אם השור שיש לומר הוא הגיזו שרוב השוורים שעושים מלאכה בהן אין נמסרין לרועה הזהירה תורה להשיבן שה לא כל שכן שה דכתב רחמנא למה לי קשיא . פי׳ גללין צפיעי בקר . מלשון והיא בגללי צואת האדם : ת״ר אשר תאבד ממנו פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה וכו׳ אמר ר׳ יוחנן משום ר׳ שמעון בן יוחאי מנין לאבידה ששטפה נהר שמותרת וכו׳ הא דאמר רבנאי ומצאתה דאתאי לידיה משמע הוא בפ׳ הגוזל בתרא הלכה אין פורטין מתיבת המוכסין.

נושא

שור, חמור, שה ושמלה - למה לי?!

נושא

בעינן שהמציאה תהיה שוה פרוטה

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ לכדרבנאי דאמר רבנאי ומצאתה : (ב) שם אלא פרוטה שהוזלה וחזרה והוקרה איכא בינייהו כצ״ל ותיבת שהוקרה נמחק: (ג) תוס׳ ד״ה בלוקח וכו׳ אם אינו הווה ליפול :

גליון הש״ס

גמ׳ משמעות דורשין א״ב . שבועות דף יט ע״א :